

T.C.
BAŞBAKANLIK
DENİZCİLİK MÜSTEŞARLIĞI
Hukuk Müşavirliği

SAYI : B.02.DNM/0.61.010.06.01-
KONU: İnşa Halinde Gemilere Mahsus
Sicile Kayıt

20/01/2006 - 00138

GENELGE
2006 / 1

Ülkemiz muhtelif bölgelerinde bulunan serbest bölgelerde inşa edilmekte olan gemi/yapıların İnşa Halinde Gemilere Mahsus Sicile tescil edilmeleriyle ilgili olarak gerek kurumlar arası, gerekse gemi sicil memurlukları arasındaki görüş ayrılıkları ve farklı uygulamalar nedeniyle tereddütler yaşandığı bilinmektedir.

Gelinen süreçte, Gümrük Müsteşarlığının 07/05/2004 – 012928 sayılı yazısında yer alan “serbest dolaşıma giriş rejimi hükümlerine tabi olarak ithal edilmeyen, fakat serbest bölgede bulunan gemilerin sicile kaydedilemeyecekleri” yönündeki görüşleri ile Dış Ticaret Müsteşarlığının 04/03/2004 tarihli ve 12519 sayılı yazısında belirtilen “serbest bölgelerin ayrı birer ülke olarak kabul edilmemesi ve esasında buralarda üretilen malların ülkede uygulanmakta olan menşe kurallarından farklı kurallara tabi tutulmaması nedeniyle serbest bölgelerde inşa edilen gemilerin sicile tescil edilmelerinde bir sakınca bulunmadığı” yönündeki görüşlerinin yanı sıra hali hazırda bazı gemi sicillerinde bu nitelikteki gemilerin sicile kaydedilmiş ve kayıtlarının devam ediyor olması, bu gemi/yapıların sicilden terkin yolunda mahkemelerce verilmiş her hangi bir karara rastlanılamamış olması, konuya ilişkin olarak sicil memurluklarımızda devam eden yorum ve anlayış farklılıkları dolayısıyla devam eden tereddütlerin giderilmesi ve bir çözüme bağlanabilmesi amacıyla meselenin yeniden ve daha geniş bir çerçeve içinde değerlendirilmesinde zaruret görülmüştür.

Konuya ilişkin olarak Türk Ticaret Kanunu Komisyon çalışmalarında görev alarak önemli çalışmaları bulunan Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Deniz Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi Yrd. Doç. Dr. Hakan KARAN ile İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Deniz Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi Yrd. Doç. Dr. Kerim ATAMER’in görüşlerine başvurulmuş olup adı geçenlerden alınan görüş yazılarında özetle;

Konunun 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği, Serbest Bölgeler Kanununun 6 ncı maddesine göre serbest bölgelerin gümrük hattı dışında sayıldığı, 12 nci maddesinde de uygulanmayacak hükümlerin açıkça sayıldığı, söz konusu Kanunun gümrük mevzuatı yönünden istisnai bir düzenleme getirdiğinden dar yorumlanması ve ancak açıkça düzenlediği hususlarda uygulanması gerektiği, bu itibarla serbest bölgelerin T.C. Devleti ülkesinin bir parçası olarak gümrük uygulamaları ve 12 nci maddede belirtilen mevzuat dışında diğer Türk mevzuatının hükümlerine tabi olacağı, Kanunun 12 nci maddesinde Türk Ticaret Kanununun yer almadığı, dolayısıyla, serbest bölgelerde inşa olunan gemilere Türk Ticaret Kanununun uygulanmasının gerektiği, Türk Ticaret Kanununun 858 ve takip eden maddelerine göre mahsus sicile tescil bakımından yapının Türk veya yabancı kişilerin mülkiyetinde olması arasında bir fark gözetilmediği, mahsus sicile Türk Ticaret Kanununun 840 ve 822/2-3 üncü maddelerinin uygulanacağı, aksi bir uygulamanın, yani mahsus sicile kayıt bakımından Türk veya yabancılara ait yapılar arasında herhangi bir ayırım gözetmenin, Türk Ticaret Kanununun amacına aykırı olacağı gibi, Türk tersanelerinde yabancı sermaye ile gemi yapımının hukuken imkansız hale getireceği belirtilmiştir.

Diğer yandan, Dış Ticaret Müsteşarlığı Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğünün yukarıda zikrolunan yazısında; Serbest Bölgeler Kanununun 6 ncı maddesine göre serbest bölgelerin gümrük bölgesi dışında sayılmasının, bir üçüncü ülke olarak kabulü anlamına gelmediği, zira bu yerlerde aynı maddenin ikinci fıkrası hükmü gereği münhasıran gümrük ve kambiyo mükelleflerine dair mevzuat hükümlerinin uygulanmadığı, üretilen malların ülkede uygulanmakta olan menşe kurallarından farklı kurallara tabi tutulmadığı belirtilmektedir.

Bilindiği üzere, Türk Ticaret Kanununun 822/2-3 üncü maddesinde bayrak, gemi sicili ve inşa halinde gemiler üzerindeki haklara müteallik hükümlerin yabancı bir devlet veya onun tebaası hesabına Türkiye’de inşa olunan gemilere dahi uygulanabileceği,

858/2 inci maddesinde yapının inşaat yerinin tabi olduğu sicil memurluğunca tescil olunacağı, mahsus sicil hakkında TTK’nun 839 ve 842 inci maddeleri hükümlerinin tatbik olunacağı belirtilmiştir.

Türk Ticaret Kanununun zikredilen hükümleri karşısında inşa halinde gemilere mahsus sicillere kaydolacak gemilerin mutlak surette Türk vatandaşlarına ait olmasının gerekmediği, yabancı bir devlet veya onun vatandaşına ait gemiler için de tescilin mümkün olacağı açıkça görülmektedir.

Diğer yandan, 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun 6 ncı maddesinde serbest bölgelerin gümrük hattı dışında sayıldıkları, bu bölgelerde vergi, resim, harç, gümrük ve kambiyo mükellefiyetlerine dair mevzuat hükümlerinin uygulanmayacağı,

“Uygulanmayan hükümler” başlıklı 12 inci maddesinde ise serbest bölgelerde 1580 sayılı Belediye Kanununun 15 inci maddesinin 5, 22, 25, 32 ve 47 inci bentleri dışında kalan hükümlerinin; 5682 sayılı Pasaport Kanununun; 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de Seyahat ve İkametleri Hakkında Kanun ile 2007 sayılı Türkiye’deki Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Hizmetler Hakkındaki Kanun ile ek ve değişikliklerin, 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununun; 2677 sayılı Sivil Hava Meydanları , Limanlar ve Sınır Kapılarında Görev ve Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkındaki Kanunun hükümleri ile diğer kanunların bu Kanuna aykırı olan hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir.

Mevcut düzenleme karşısında, serbest bölgelerin sadece vergi ve kambiyo gibi bazı mevzuat hükümlerinin uygulanmadığı, ülkenin gümrük hattı dışında kalan bir bölge olmakla birlikte belirtilen kanun hükümlerinin dışında tamamen Türk Mevzuatı hükümlerinin uygulandığı, dolayısıyla Türk Ülkesi dışında bir yer ve ülkenin egemenlik haklarının kullanılmadığı bir alan olarak algılanmasının mümkün olmadığı değerlendirilmektedir.

Yine aynı gerekçelerle, Serbest Bölgeler Kanununun tamamen özel nitelikte ve istisnai düzenlemelere yer veren bir kanun, oysa Türk Ticaret Kanununun genel ve gemi sicillerine ilişkin esaslı düzenleme ve hükümleri ihtiva eden kanun oldukları, dolayısıyla Serbest Bölgeler Kanunu hükümlerinin Türk Ticaret Kanunu hükümlerine bir istisna getirmediği de nazara alındığında daha dar yorumlanması ve genele şamil edilmemesinin daha uygun olabileceği anlaşılmaktadır.

Serbest Bölgeler Kanununun yukarıda zikrolunan ve uygulanmayacak kanun hükümlerinin sayıldığı 12 inci maddesinde Türk Ticaret Kanununun belirtilmemesi de bu yorumun daha elverişli ve makul olduğu görüşünü desteklemektedir. Bu durumda, olaya dar kapsamda, sadece gümrük mevzuatı ve ithal işlemleri açısından bakılmaması gerçeğinden hareketle, özellikle, serbest bölgelerin bazı kanun hükümleri bakımından istisnai düzenlemelere tabi olması, bununla birlikte ülkenin egemen haklarının kullanıldığı bir alan olması ve dolayısıyla farklı bir ülke olarak algılanmaması ile inşa halinde gemilere mahsus sicile kayıt için inşa edilen geminin/yapının mülkiyetinin Türk vatandaşlarına ait olmasının gerekmemesi hususları bir arada değerlendirildiğinde, inşa halinde gemilere mahsus sicile tescil için sadece Türk Ticaret Kanununda öngörülen şartların aranmasının yeterli olacağı, bunun dışında inşa edilmekte olan yapıların gümrük mevzuatına uygun olarak ithalinin tamamlanmasının gerekli olmayacağı görüşü ağırlık kazanmaktadır.

Diğer yandan, geçen süreçte; gerek Dış Ticaret Müsteşarlığı, gerekse akademik çevrelerin görüşlerinin uygulama tarafından da benimsendiği, halihazırda bir çok sicillerde serbest bölgelerde inşa edilmekte olan gemilerin/yapıların inşa halinde gemilere mahsus sicile tescil edilmiş oldukları ve tescillerin devam ettiği tespit olunduğu gibi, bu gemilerin/yapıların sicilden terkin yolunda mahkemelerce verilmiş her hangi bir terkin kararına da rastlanılamamıştır.

Yukarıda arz ve izah olunan gelişmeler ve özellikle, Serbest Bölgeler Kanunun hükümlerinin dar yorumlanması gereğinden hareketle, mezkur kanunun uygulanmayacak hükümleri arasında Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin zikredilmemesi, serbest bölgelerin ayrı birer ülke olarak algılanmayıp yine ülkenin egemenlik haklarının kullanıldığı bir saha olması, mahsus sicile kayıt için geminin/yapının mülkiyetinin Türk vatandaşlarına ait olmasının gerekmemesi, halihazırda inşa halinde gemilere mahsus sicile kayıtlı gemi/yapıların bulunması, bunların sicilden terkin yolunda verilmiş her hangi bir mahkeme kararının bulunmaması ve bu yolda benimsenmiş uygulamanın akademik çevrelerce de bilimsel olarak desteklenmesi ile serbest bölgelerdeki faaliyetlerin sekteye uğramaması ve ülke ekonomisine olan katkılarının artan bir şekilde sürdürülmesinin önemi karşısında, uygulamada birlikteliğin sağlanmasını teminen, bundan böyle, serbest bölgelerde kurulu tersanelerde Türk veya yabancılar adına inşa edilecek/edilmekte olan gemi/yapıların, Türk Ticaret Kanununda öngörülen şartları taşımaları kaydıyla inşa halindeki gemilere mahsus sicillere tescil edilmelerinin daha uygun bir yorum ve yaklaşım olabileceği değerlendirilmektedir.

Gereğinin buna göre ifasını rica ederim.

İsmet YILMAZ
Müsteşar

DAĞITIM:

Gereği:

Merkez Teşkilatı

Taşra Teşkilatı

(Bölge müdürlüklerinde liman başkanlıklarına)

Bilgi:

Müsteşar Yardımcılıkları